

VIOREL CHIVRIGA
DIANA ENACHI

Subvenționarea agriculturii în Republica Moldova – reforme și eșecuri

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Organizația Obștească Promo-LEX este un ONG public, ce urmărește principiile democrației participative, monitorizează și identifică cazurile de încălcare a drepturilor omului în Moldova, Promo-LEX este una dintre cele mai importante organizații de monitorizare a reformelor judiciare și conduce astăzi platforma ONG-urilor din Moldova ale Forumului Parteneriatului Estic. Web: www.promolex.md

Congresul autorităților locale și regionale din Moldova (CALM) este cea mai mare și cea mai reprezentativă asociație a autorităților locale și regionale din țara noastră. Acesta oferă consultanță juridică, fiscală, și tehnică în scopul susținerii autonomiei fiscale locale și a descentralizării. CALM reprezintă 700 de autorități publice locale, în calitate de membri cu drepturi depline din cele 898 existente în Moldova. Web: www.calm.md

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați IDIS „Viitorul”.

ADRESA DE CONTACT:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Această publicație este realizată de IDIS “Viitorul” cu suportul Fundației EstEuropene, din resursele acordate de Guvernul Suediei și de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației EstEuropene, Guvernului Suediei, sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Cuprins

Abrevieri	6
1. Prefață	7
2. Sumar executiv	8
3. Totalurile implementării Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015	11
4. Subvenționarea agriculturii în anul 2015	13
5. Domeniul 1. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurare și modernizare	17
6. Domeniul 2. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale	33
7. Domeniul 3. Sporirea investițiilor în infrastructura fizică și cea a serviciilor din mediul rural, inclusiv în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole, plasate în extravilan	36
8. Concluzii	37
9. Recomandări	40
10. Anexe	41
11. Bibliografie	42

Abrevieri

AIPA	Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură.
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor.
Agroinform	Federația Națională a Agricultorilor din Moldova AGROinform.
APEF Moldova Fruct	Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Fructe Moldova Fruct.
AO „APPDA”	Asociația Producătorilor privați pentru dezvoltarea Agriculturii din raionul Ocnița (AO „APPDA”).
CNA	Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova.
BNS	Biroului Național de Statistică.
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.
p.p.	puncte procentuale.
mln.	milioane.
USAID	United States Agency for International Development.
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (International Fund for Agricultural Development).
PAC	Politica Agrară Comună.
UE	Uniunea Europeană.
UTA	Unitate teritorială autonomă.
FNFM	Federația Națională a Fermierilor din Moldova.
UniAgroProtect	Uniunea Republicana a Asociațiilor Producătorilor Agricoli „UniAgroProtect”.

1. Prefață

Obiectivele documentelor de politici propuse pentru realizare în sectorul agrar din Moldova prezintă un interes deosebit. Acestea indispensabile, prevăd realizarea unor schimbări de proporții: modernizarea agriculturii, atragerea investițiilor locale și străine în agricultură și mediul rural, creșterea performanței în sector, crearea de instituții cu capacități instituționale, suport financiar suficient pentru stimularea activităților economice, piață funciară funcțională, comerț intern și extern cu produse agricole și agroalimentare de calitate și inofensive, securitate alimentară și siguranța alimentelor, venituri stabile și mai mari pentru fermieri, asocierea fermierilor, etc.

Aceste schimbări pot fi influențate parțial prin susținerea financiară a statului. În condițiile când Republica Moldova are posibilități limitate de a acorda un suport financiar generos agricultorilor, este extrem de important, ca asistența acordată producătorilor agricoli să fie parte a unui program, cu un scop bine determinat, care urmărește rezultate măsurabile. Programul trebuie să cuprindă cât mai multe părți interesate, iar asistența financiară să fie bine administrată, monitorizată și evaluată.

Studiul analizează subvenționarea și cauzele tergiversării acordării banilor agricultorilor. Deși, aparent valoarea fondului de subvenționare crește, mijloacele financiare achitate descresc. În anul 2015, erau contabilizate ca datorii suma de 202,2 mln. lei. În același timp, regulamentul cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli este aprobat cu mare întârziere, ceea ce tergiversează procesul de subvenționare. Agenția de Intervenție și plăți în agricultură deși și-a sporit gradul de nu a reușit să utilizeze unul din drepturile sale de bază, dreptul de a interveni pe piață. Analiza a mai constatat o eficiență redusă în cadrul stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură. Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri) este una din cele mai eficiente și rezultative. Se propune ca o evaluare cantitativă și calitativă a impactului subvenționării, asupra dezvoltării sectorului agroalimentar. Utilizarea în acest sens a unui spectru mai larg de indicatori, ce va ilustra efectul real al susținerii financiare din partea statului: creșterea productivității și volumului de producere, cifra de afaceri, valoarea producției exportate, locuri noi de muncă, sporirea calității producției. De asemenea, se recomandă revederea actualului mecanism de dotare cu tehnică agricolă a producătorilor agricoli. Iar pentru sporirea productivității și competitivității în agricultură, stabilizarea pieței, asigurarea securității alimentare și a veniturilor echitabile pentru agricultori este oportun și rațional de a fi acordate plăți directe, în funcție de cultura agricolă.

Datele statistice prezentate și analizate în studiu sunt preluate din mai multe surse: Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură, Biroul Național de Statistică al R. Moldova, Agenția Cadastru, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, diverse publicații realizate de cercetători locali și străini.

2. Sumar executiv

- Din 2007 până-n anul 2016, au fost acordate subvenții numai măsurilor din Direcția prioritară I: Modernizarea sectorului agrar. Conform Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015, prin intermediul fondului de subvenționare a producătorilor agricoli urmau a fi subvenționate următoarele direcții prioritare **modernizarea sectorului agrar și activități agricole performante în sectorul vegetal și animalier**.
- În anul 2015, în bugetul de stat a fost aprobată suma de 610 milioane lei, iar pentru anul 2016-900 milioane lei, dintre care 387 600,0 mii de lei din contul Programului de suport bugetar ENPARD al Comisiei Europene.
- În anul 2015, datoria la plata subvențiilor a fost de 202,2 milioane lei (1360 beneficiari). La fel, erau înregistrate datorii nestinse din 2014 față de producători de fructe în sumă de 44 milioane lei (111 beneficiari).
- Hotărârea Guvernului nr. 352 din 10.06.2015 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2015 a fost aprobată cu mare întârziere (I decadă a lunii iunie), iar regulamentul pentru anul 2016 nu este aprobat nici în luna iulie a anului curent.
- În anul 2015, mijloacele fondului de subvenționare au fost repartizate în cadrul a 13 măsuri și 6 submăsuri de sprijin. În proiectul de hotărâre de Guvern cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2016 sunt prevăzute deja 5 măsuri de sprijin și tocmai 14 submăsuri.
- În anul 2015, Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură a respins 181 de dosare în valoare de 54 956 604 lei, ceea ce reprezintă 4,58% din totalul solicitărilor înregistrate.
- În anii 2014 și 2015, cele mai multe dosare depuse la AIPA pentru obținerea subvențiilor au revenit membrilor FNFM, UniAgroprotect, și Agroinform. Resursele solicitate de membrii asociațiilor nominalizate au prevalat în această perioadă.
- La măsura 1.1. Subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri) în anul 2015 au fost depuse 168 de solicitări cu o valoare de 34 399 mii lei, fiind autorizate plăți în valoare de 19 486 mii lei. În final, au fost achitate numai 93,9 mii lei unui număr de 118 beneficiari.

- Suprafața renovată a modulelor de sere în anul 2015 a constituit 35,0 ha (53 ha în anul 2014), iar cea construită-49,0 ha (42 ha în anul 2014). În anul 2015 au fost înființate 141 sere, 21 solarii și 7 tuneluri, în timp ce în anul 2014, 209 de sere, 11 solarii și 26 de tuneluri.
- La măsura 1.2. Subvenționarea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole, au fost înregistrați 655 de solicitanți de subvenții. Suma solicitată a constituit 93 844 mii lei, din care au fost autorizate subvenții în valoare 61 485 mii lei pentru un număr de 582 de beneficiari. Suma achitată a totalizat 2 999 mii lei.
- În cadrul măsurii 1.3. Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional, tehnica și utilajul agricol convențional eligibil subvenționării, au fost înregistrați 1 090 de solicitanți de subvenții în valoare de 76 702 mii lei. A fost autorizată suma de 61 923 mii lei pentru subvențiile solicitate de către 867 de beneficiari. Din aceasta au fost achitate 5 169 mii lei sau 8,34% din suma autorizată.
- La măsura 1.5. Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora, au fost depuse 58 de dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 39 333 mii lei. Din resursele financiare solicitate în cadrul acestei măsuri, au fost autorizate subvenții în valoare de 23 967 mii lei (39 beneficiari) și achitate 5507 mii lei. Suma achitată reprezintă numai 14% din suma solicitată și 22,98 la sută din suma autorizată.
- La măsura 1.6. Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare, au fost recepționate 251 de dosare, fiind solicitate resurse financiare în valoare de 127 062 mii lei, din care au fost autorizate 76 360 mii lei și achitate 11 343 mii lei, ceea ce reprezintă 8,93% din suma solicitată și 14,85 la sută din suma autorizată pentru plată.
- În cadrul *submăsurii 1.6.1. Case de ambalare și frigidere de păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor* au fost depuse 95 de dosare, care vizează investiții în valoare de 298 246 019 lei și care prevăd solicitarea subvențiilor în sumă totală de 80 053 822 lei. În cadrul acestei submăsuri, suma totală autorizată a constituit 5 056 122 lei, care urma a fi repartizată unui număr de 64 de beneficiari.
- În cadrul *submăsurii 1.6.2. Procesare, uscare și congelare a fructelor, strugurilor, legumelor și cartofilor* au fost înregistrate 35 de solicitări pentru obținerea subvențiilor în sumă de 21299827 lei, și care prevedeau investiții în valoare de 79139184. În cadrul acestei submăsuri, suma totală autorizată a constituit 11 813 917 lei.
- În cadrul *submăsurii 1.6.3 Prelucrare, uscare și condiționare a cerealelor, oleaginoaselor, florii-soarelui și soia*, au recepționate 107 dosare pentru acordarea subvențiilor în sumă totală de 21 081 594 lei. Valoarea totală a investițiilor în cadrul acestei măsuri era preconizată la nivelul de 86 951 941 lei. În final, a fost autorizată suma de 12 567 263 lei, care urma a fi repartizată unui număr de 71 de beneficiari.
- În cadrul *submăsurii 1.6.4 Prelucrare primară, ambalare, refrigerare, congelare și păstrare a cărnii, procesare, ambalare și păstrare a laptelui*, au fost recepționate 16 dosare, care prevedeau investiții în valoare totală de 101 661 823 lei și subvenții în sumă de 4 627 351 lei. În final, a fost autorizate subvenții în valoare de 1 922 852 lei.

- *La submăsura 1.7.1. Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancare*, au fost înregistrați 1 138 de solicitanți, care au solicitat sprijin financiar în mărime de 61 778 mii lei. În final, a fost autorizat sprijin în valoare de 26 934 mii lei unui număr de 409 beneficiari, și efectuate plăți în mărime de 1 234 mii lei. Suma achitată este de 50 de ori mai mică decât sprijinul solicitat și de 22 mai mică decât suma autorizată.
- *La submăsura 1.7.2. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură*, au fost înregistrați 137 de solicitanți, care au solicitat sprijin la subvenționarea primelor de asigurare în mărime de 31 225 mii lei, din care suma de 30 858 mii lei a fost autorizată, și 24 813 mii lei achitată unui număr de 128 de beneficiari. În anul 2015, suprafața de culturi, total asigurată a constituit 11 739 ha. În anul 2015, au fost asigurate 5497 de animale (0,35% din numărul total înregistrat la finele anului 2015).
- În cadrul măsurii 1.8. Stimularea constituirii și funcționării grupurilor de producători agricoli, au fost înregistrați 8 solicitanți de subvenții (grupuri de producători), care au solicitat subvenții în valoare de 16 199 239 lei. În final, suma autorizată a totalizat 8 737 348 lei, fiind acceptată plata pentru 5 grupuri de producători.
- La măsura 2.1. Stimularea investițiilor pentru consolidarea terenurilor agricole, a fost solicitată suma de 42 175 lei, în cadrul a 4 dosare, care prevedeau investiții în valoare totală de 95 455 lei. Au fost autorizate plăți în valoare de 15 559,00 în cadrul a 3 dosare, care în final nu a fost achitate. În cadrul acestei măsuri au fost comasate 113 parcele.
- La măsura 2.2. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare, au fost depuse 149 de dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 13 139 622 lei, din care a fost autorizată suma de 8 226 697 lei pentru 105 beneficiari. În final, a fost achitată suma de 588,8 mii lei, ceea ce reprezintă o valoare de 14 ori mai mică decât suma autorizată și de 22,3 ori mai mică decât suma solicitată.
- La măsura 2.3. Stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor la irigare, au fost depuse 44 dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 4 554 mii lei (suma cheltuielilor reprezintă 15 166 355,3 lei), din care au fost autorizate plăți de circa 4,5 ori mici decât suma solicitată – 1 059 298,00 lei, care urmau a fi repartizate unui număr de 8 beneficiari. În final, nu au fost debursate subvenții pentru compensarea cheltuielilor la irigare.
- La măsura 2.4. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului No-Till și Mini-Till, au fost depuse 113 de solicitări de subvenții în valoare totală de 15 947 mii lei, din care au fost autorizate plăți în valoare 12 555 mii lei, și achitate 222,1 mii lei.
- La măsură 3.1. Sprijinirea investițiilor în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole plasate în extravilan, au fost depuse 45 de dosare prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 5 525 mii lei (valoarea investiției 14 321 326 lei), din care au fost autorizate plăți în sumă de 2 166 mii lei.

3. Totalurile implementării Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015

În anul 2007 a fost aprobată Concepția sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015¹. Este un document mai puțin mediatizat, care nu a fost nici odată modificat și care a fost elaborat, promovat în comun de către societatea civilă și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Concepția sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli a stabilit principiile, obiectivele și sarcinile prioritare pentru elaborarea, monitorizarea și realizarea politicilor de susținere a producătorilor agricoli prin intermediul sistemului de subvenționare. Conform Hotărârii de Guvern, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în comun cu Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului, la elaborarea actelor normative și legislative, urmau să țină cont de principiile expuse în Concepția nominalizată.

Obiectivele principale ale Concepției au fost realizate în mare măsură. Este vorba de:

- 1) modelarea unui sistem unic de subvenționare a producătorilor agricoli, indispensabil de prioritățile stabilite în documentele de politici agricole ale statului, racordat la necesitățile diverselor grupe de agricultori din mediul rural;
- 2) stabilirea sectoarelor și fundamentarea direcțiilor principale din agricultură, susținute financiar de către stat prin repartizarea mijloacelor financiare din fondul pentru subvenționarea producătorilor agricoli, aprobat anual prin Legea bugetului de stat;
- 3) repartizarea rațională a resurselor financiare din fondul pentru subvenționarea producătorilor agricoli;
- 4) determinarea criteriilor de bază obligatorii la stabilirea condițiilor de eligibilitate pentru beneficiarii din agricultură privind acordarea de ajutor din partea statului;
- 5) crearea sistemului instituțional pentru gestionarea resurselor financiare destinate subvenționării producătorilor agricoli, monitorizarea repartizării acestora și evaluarea cantitativă și calitativă a impactului generat de măsurile de susținere a agriculturii din partea statului.

Din 2007 până-n anul 2016, au fost acordate subvenții numai măsurilor din Direcția prioritară I: Modernizarea sectorului agrar. Conform Concepției, prin intermediul sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli urmau a fi subvenționate următoarele direcții prioritare și sectoare din agricultură:

¹ HG nr. 1305 din 28.11.2007 cu privire la aprobarea Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015. Monitorul Oficial nr.188-191/1356 din 07.12.2007.

- 1. Direcția prioritară I: Modernizarea sectorului agrar.** Pentru modernizarea sectorului agrar urmau a fi subvenționate activitățile investiționale legate de crearea unităților de procesare și manipulare a producției agricole, dotarea cu tehnică și utilaj agricol, crearea infrastructurii de colectare a produselor agricole, asigurarea cu materie primă agricolă, înființarea plantațiilor multianuale, unităților de producere a materialului semincer, săditor și reproductiv, dezvoltarea sferei serviciilor în agricultură.
- 2. Direcția prioritară II: Activități agricole performante în sectorul vegetal și animalier.** Pentru sporirea productivității și competitivității în agricultură, stabilizarea pieței, asigurarea securității alimentare și a veniturilor echitabile pentru agricultori urmau a fi acordate plăți directe, în funcție de cultura agricolă, speciile de animale și păsări, de randamentul mediu individual în cazul corespunderii cu cel regional, precum și în funcție de suprafața actuală efectivă sau efectivul de animale din posesie. Lista culturilor agricole, speciilor de animale și păsări urma a fi extinsă gradual pentru facilitarea diversificării producției agricole.

Concepția prevedea crearea Agenției Agricole pentru Plăți și Intervenție, în scopul perfecționării modului de gestionare a cheltuielilor publice în vederea promovării dezvoltării sectorului agrar. Prin Hotărârea Guvernului nr. 60 din 04.02.2010 cu privire la crearea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură² au fost aprobate Regulamentul privind organizarea și funcționarea AIPA, structura aparatului central al Agenției, structura secțiilor/serviciilor teritoriale ale Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură. În conformitate cu hotărârea menționată, a fost stabilit și efectivul-limită al Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură în număr de 73 de unități (inclusiv personalul de deservire), inclusiv aparatul central – 42 de unități și secțiile/serviciile teritoriale – 31 de unități. Funcțiile de bază ale Agenției țin de asigurarea derulării corecte și legale a operațiilor de gestionare a fondurilor alocate pentru susținerea producătorilor agricoli și de examinarea solicitărilor și materialelor depuse de către solicitanți și eligibilitatea acestora de a beneficia de fonduri din partea statului. Aceste funcții sunt îndeplinite în conformitate cu procedurile stabilite în regulamentul privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat anual de către Parlament sau Guvern.

² HG nr. 60 din 04.02.2010 cu privire la crearea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură. Monitorul Oficial nr.20-22/98 din 09.02.2010.

4. Subvenționarea agriculturii în anul 2015

În anul 2015, în bugetul de stat a fost prevăzută o sumă aparent, record, pentru fondul de subvenționare a producătorilor agricoli - 610 milioane lei. Deși, aparent valoarea fondului de subvenționare crește, mijloacele financiare achitate fermierilor sunt mici. În anul 2015, datoria la plata subvențiilor a fost de 202,2 milioane lei (1360 beneficiari), dintre care suma solicitărilor pentru anul 2015, ce depășesc limita fondului de subvenționare -105 milioane lei (1225 solicitanți), și datorii pentru anul în curs, aflate în așteptare la Trezoreria de Stat - 97 milioane lei (140 beneficiari). La fel, erau înregistrate datorii nestinse din 2014 față de producători de fructe în sumă de 44 milioane lei (111 beneficiari). Chiar, și fără datoriile nestinse, defalcările din fondul de subvenționare sunt derizorii pentru cea mai mare parte din agricultori. În anul 2015, sumele autorizate (345 927 mii lei), urmau să fie achitate unui număr de 2 595 de solicitanți. Asta, în condițiile în care numărul deținătorilor funciari de terenuri cu destinație agricolă în Republica Moldova constituie 1 363 219 persoane și entități³, iar a persoanelor ocupate în domeniul agriculturii -361 000⁴⁵. Pe de altă parte, nu poate fi neglijat numărul entităților agricole existente - întreprinderi agricole de stat - 74, cooperative agricole - 2078, societăți pe acțiuni agricole -105, societăți cu răspundere limitată agricole - 33203, gospodării țărănești (de fermier)- 379 010.

Resursele financiare din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2015 au fost repartizate conform Regulamentului aprobat ca și în anii precedenți prin hotărâre de Guvern⁶. Hotărârea de Guvern a fost aprobată cu mare întârziere, la 10 iunie 2015, și apoi completată și modificată de 2 ori⁷⁸. În opinia noastră, schimbarea regulilor de la modul utilizat până-n anul 2011⁹, care prevedea aprobarea regulamentului prin hotărâre de Parlament, la aprobare prin hotărâre de Guvern a fost contraproductivă. Prin urmare, pentru a oferi operativitate, stabilitate, corectitudine,

³ HG nr. 275 din 19.05.2015 cu privire la aprobarea Cadastrului funciar conform situației la 1 ianuarie 2015. Monitorul Oficial nr.131-138/322 din 29.05.2015.

⁴ http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2015/3_Munca.pdf

⁵ Datele anului 2014.

⁶ HG nr. 352 din 10.06.2015 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2015. Monitorul Oficial nr.144-149/396 din 12.06.2015.

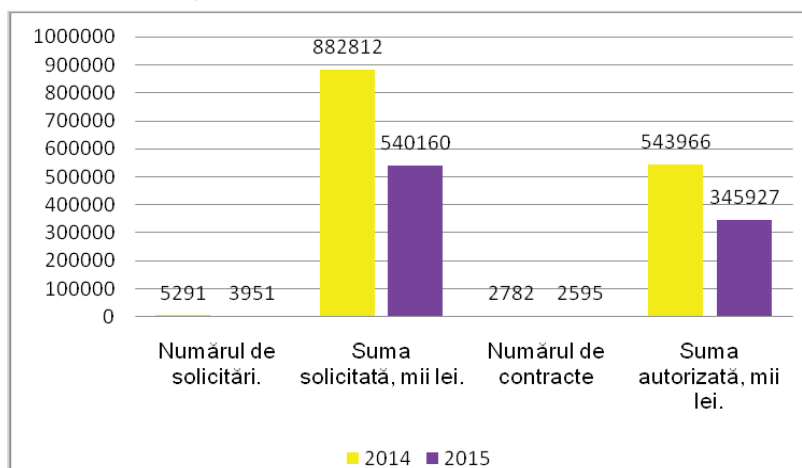
⁷ HG nr. 741 din 21.10.2015 pentru completarea punctului 4 din Hotărârea Guvernului nr.352 din 10 iunie 2015 „Cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2015” Monitorul Oficial nr.291-295/832 din 23.10.2015.

⁸ HG nr. 747 din 26.10.2015 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului. Monitorul Oficial nr.302-305/859 din 06.11.2015.

⁹ Ultima aprobare a regulamentului prin hotărâre de Parlament a fost realizată în anul 2011 prin Hotărârea Parlamentului nr. 89 din 12.05.2011 privind aprobarea destinațiilor de utilizare a mijloacelor din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli. Monitorul Oficial nr.86/224 din 24.05.2011.

continuitate este oportun de a aproba proiectul de lege cu privire la subvenționare. Asta, după o îmbunătățire temeinică a proiectului în care se va ține cont de concluziile Raportului de expertiză anticorupție realizat de CNA, de expertizele juridice, economice, financiare, științifice etc.

Figura 1. Rezultatele subvenționării agriculturii în anul 2015

Sursă: AIPA

În anul 2015, mijloacele fondului de subvenționare au fost repartizate în cadrul a 13 măsuri și 6 submăsuri de sprijin (în anul 2010-11, 2011-11, 2012-8, 2013-10, 2014-10). În proiectul de hotărâre de Guvern cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2016 sunt prevăzute doar 5 măsuri de sprijin și tocmai 14 submăsuri¹⁰.

Boxa 1. Repartizarea mijloacelor fondului de subvenționare în anul 2015

În anul 2015, mijloacele fondului de subvenționare au fost utilizate conform următoarelor domenii de sprijin:

DOMENIUL 1. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurare și modernizare:

Măsura 1.1. Subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri).

Măsura 1.2. Subvenționarea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole.

Măsura 1.3. Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional.

Măsura 1.4. Stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice.

Măsura 1.5. Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora.

Măsura 1.6. Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare:

¹⁰ http://aipa.gov.md/sites/default/files/Regulament%202016_0.pdf

submăsura 1.6.1. Case de ambalare și frigider de păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor;
submăsura 1.6.2. Procesare, uscare și congelare a fructelor, strugurilor, legumelor și cartofilor;
submăsura 1.6.3. Procesare, uscare și condiționare a cerealelor, oleaginoaselor, florii-soarelui și soia;
submăsura 1.6.4. Prelucrare primară, ambalare, refrigerare, congelare și păstrare a cărnii,
procesare, ambalare și păstrare a laptelui.

Măsura 1.7. Facilitarea accesului la piețele de capital și factorii de producție pentru agricultori, inclusiv creditarea producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancale:

submăsura 1.7.1. Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancale;

submăsura 1.7.2. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură.

Măsura 1.8. Stimularea constituirii și funcționării grupurilor de producători agricoli.

DOMENIUL 2. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale:

Măsura 2.1. Stimularea investițiilor pentru consolidarea terenurilor agricole.

Măsura 2.2. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare.

Măsura 2.3. Stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor la irigare.

Măsura 2.4. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului No-Till și Mini-Till.

DOMENIUL 3. Sporirea investițiilor în infrastructura fizică și cea a serviciilor din mediul rural, inclusiv în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole, plasate în extravilan:

Măsură. 3.1. Sprijinirea investițiilor în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole plasate în extravilan.

În anul 2015, Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură a respins 181 de dosare în valoare de 54 956 604 lei, ceea ce reprezintă 4,58% din totalul solicitărilor înregistrate (3 951 solicitări). Cele mai multe dosare respinse revin măsurilor 1.2, 1.1, 1.6, 1.4, și 2.4.

Tab. 1. Dosare respinse de AIPA

Măsura	Numărul dosarelor	Sume respinse, lei.
Măsura 1.1	22	5 502 139
Măsura 1.2	68	16 307 336
Măsura 1.3	19	1 832 876
Măsura 1.4	17	9 671 528
Măsura 1.5	7	6 030 690
Măsura 1.6	22	11 788 307
Măsura 1.7.1	14	931 397
Măsura 1.7.2	2	76 301
Măsura 2.1	4	3 500
Măsura 2.2	4	1 516 000
Măsura 2.4	17	1 296 530
Total	181	54 956 604

Sursă: AIPA

În anii 2014 și 2015, cele mai multe dosare depuse la AIPA pentru obținerea subvențiilor au revenit membrilor FNFM, UniAgroprotect, și Agroinform. Resursele solicitate de membrii asociațiilor nominalizate au prevalat în această perioadă. Însă sume relativ mari au solicitat și membrii Asociației pentru dezvoltarea agriculturii din Briceni, APEF Moldova Fruct și APA OG-AGRO.

Tab. 2. Repartizarea fondului de subvenționare conform asociațiilor profesionale

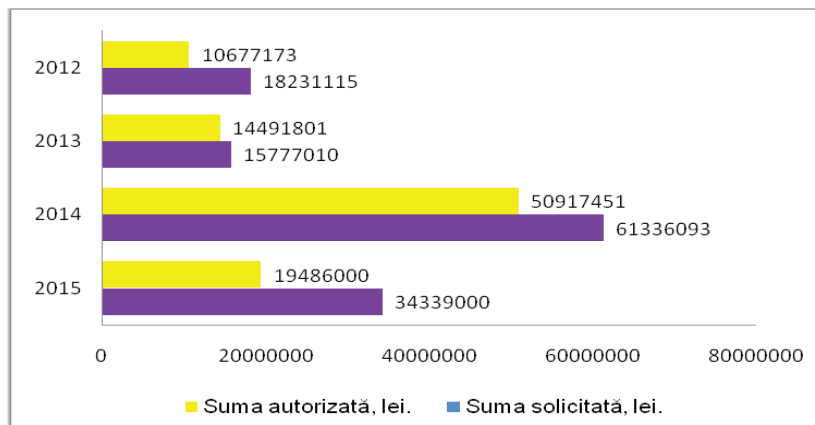
	2014		2015	
	Numărul de solicitanți de subvenții.	Suma subvenției solicitate, lei.	Numărul de solicitanți de subvenții.	Suma subvenției solicitate, mii lei.
UniAgroProtect	1012	8 627 127	488	68 685
FNFM Moldova	786	133 557 143	783	95 656
Agroinform	598	93 015 755	983	121 543
Asociația pentru dezvoltarea agriculturii din Briceni	106	15 987 381	175	21 177
APEF Moldova Fruct	41	20 196 089	33	16 751
Asociația Producătorilor de Struguri de Masa din Costești	72	6 409 977	25	7 548
APA OG-AGRO.	-	-	147	28 648
Asociația producătorilor și exportatorilor de struguri din Moldova	45	10 825 543	74	14 756
Floragrosper	-	-	71	12 723
Agroconsultant	37	6 402 384	78	7 343
APPDA Ocnița	-	-	17	258

Sursă: AIPA

5. Domeniul 1. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurare și modernizare

La măsura 1.1. Subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri) în anul 2015 au fost depuse 168 de solicitări. Suma solicitată a constituit 34 399 mii lei, fiind autorizate plăți în valoare de 19 486 mii lei. În final, au fost achitate 93,9 mii lei unui număr de 118 beneficiari. În anul 2015, numărul de dosare, sumele solicitate și autorizate au fost mai mici decât în anul 2014, dar mai mari decât în anii 2012 și 2013.

Figura 2. Valoarea subvențiilor solicitate și autorizate pentru stimularea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri)

Sursă: AIPA

Boxa 2. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială a costului modulelor noi de sere, solarii, tuneluri, echipamentului, utilajului, materialului de construcție și de acoperire pentru sere, solarii și tuneluri, materialului neșesut pentru acoperirea plantelor de tip AGRYL, achiziționate pe parcursul anilor 2014-2015 și date în exploatare începând cu 1 noiembrie 2014. Suprafața minimă indivizibilă eligibilă în cadrul măsurii constituie 0,03 ha. Se permite subvenționarea materialului de acoperire pentru construcții de sere, solarii și tuneluri, a cărei grosime va constitui cel puțin 150 microni.

Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație din costul modulelor de sere noi, echipamentului, utilajului, materialului de acoperire și de construcție pentru sere, solarii, tuneluri, precum și a materialului neșesut pentru acoperirea plantelor de tip AGRYL, conform facturilor, după caz, invoice-urilor, declarațiilor vamale de import în proporție de:

- 1) 60% – pentru grupuri de producători;
- 2) 50% – pentru restul producătorilor agricoli.

Suma maximală pe care o poate solicita și primi un producător agricol în cadrul acestei măsuri constituie 2 mil. lei, cu excepția grupurilor de producători a căror sumă maximală nu va depăși 4 mil. lei.

Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri) este acordat din anul 2008¹¹. În opinia noastră, această măsură de sprijin este una din cele mai eficiente și rezultative. Suprafața renovată a modulelor de sere în anul 2015 a constituit 35,0 ha (53 ha în anul 2014), iar cea construită-49,0 ha (42 ha în anul 2014). În anul 2015 au fost înființate 141 sere, 21 solarii și 7 tuneluri, în timp ce în anul 2014, 209 de sere, 11 solarii și 26 de tuneluri.

La măsura 1.2. Subvenționarea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicele, au fost înregistrați 655 de solicitanți de subvenții. Suma solicitată a constituit 93 844 mii lei, din care au fost autorizate subvenții în valoare 61485 mii lei pentru un număr de 582 de beneficiari. Suma achitată a totalizat 2 999 mii lei.

În anul 2015 au fost subvenționate înființarea plantațiilor de nuc - 940 ha, prun - 737 ha, măr - 412 ha, cireș - 177 ha, cais - 123 ha, corn - 100 ha, alun - 75 ha, vișin - 71,5 ha, piersic - 46,3 ha, păr - 25 ha, migdal - 24 ha, gutui - 2,1 ha.

Tot, în cadrul măsurii 1.2 au fost înființate plantații de arbuști fructiferi de următoarele specii: coacăzul negru - 226 ha, aronia - 34 ha, agriș - 9,1 ha, mur - 8 ha, zmeură - 7,5 ha, coacăz roșu - 0,1 ha. Din suprafața totală a înființărilor cu arbuști fructiferi, 6,75 ha este încadrată în agricultura ecologică. Suma solicitată de către 49 de solicitanți a totalizat 9 393 mii lei, din care 2077 mii lei a fost autorizată.

Tab. 3. Rezultatele cu privire la înființarea plantațiilor multianuale, ha.

	2014	2015
Măr	1024	412
Nuc	1042	940
Prun	818	737
Cais	189	123
Cireș	167	177
Coacăz	135	226,1
Vișin	92	71,5
Alun	85,7	75

¹¹ HP nr. 310-XVI din 27.12.2007 de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli. Monitorul Oficial nr.18-20/58 din 29.01.2008.

	2014	2015
Păr	75	25
Căpșun	62	-
Piersic	59	46,3
Zmeură	40	7,5
Cătină albă	37	-
Migdal	8	24
Gutui	5,52	2,1
Aronia	-	34
Mure	-	8

Sursă: AIPA

La fel, au fost înființate plantații viticole de soiuri de masă pe o suprafață de 247 ha (348 ha în anul 2014), de soiuri tehnice pe o suprafață de 253 ha (891 ha în anul 2014). Din acestea se încadrează în agricultura ecologică numai 6 ha de plantații viticole (60 ha în anul 2014). Suprafața plantațiilor altoi și portaltoi de categoria biologică „bază” a constituit 21 ha, iar a plantațiilor compacte - 13 ha. Cantitatea materialului săditor utilizat în anul 2015 a totalizat 1226097 butași.

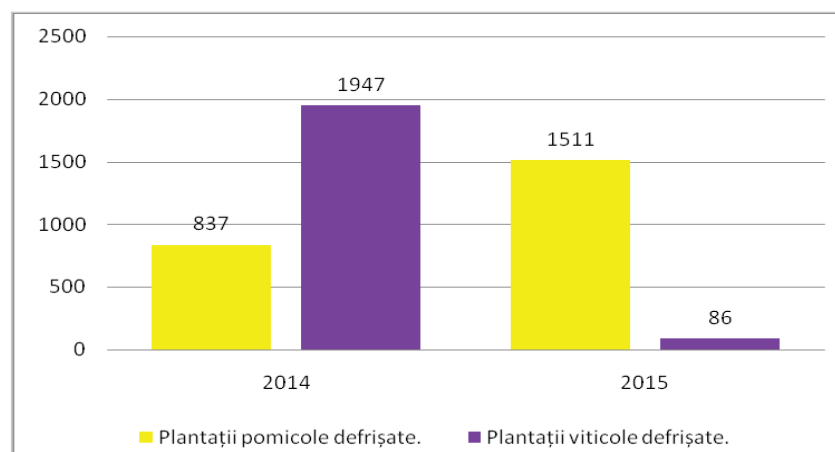
Tab. 4. Suprafața plantațiilor viticole plantate în cadrul măsurii 1.2, ha.

	2014	2015
Suprafața totală plantată (ha).	1 299,23	500
Suprafața soiuri de masă (ha).	348,05	247
Suprafața soiurilor tehnice (ha).	891,17	253
Suprafața încadrată în agricultura ecologică (ha).	60,00	6

Sursă: AIPA

De asemenea, au fost defrișate aproape 1 600 ha de plantații multianuale uzate fizic și moral (în anul 2014-2700 ha, inclusiv plantații pomicole – 837 ha și 1947 ha de plantații viticole), din care 1511 ha de plantații pomicole și 86 ha de plantații viticole. În cadrul acestei submăsuri au fost înregistrate 58 de dosare cu suma totală solicitată de 7 963 mii lei.

Figura 3. Plantațiile multianuale defrișate în cadrul măsurii 1.2, ha.

Sursă: AIPA

Boxa 3. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru:

- 1) înființarea, începând cu toamna anului 2014, conform actului de înființare a plantației multianuale, cu soiuri înscrise în Catalogul soiurilor de plante al Republicii Moldova și nesubvenționate în anul 2014, după cum urmează:
 - a) plantațiilor pomicole, inclusiv de culturi nucifere (cu excepția plantațiilor de nuci de tip silvic, celor de aliniament, precum și a fâșiilor de protecție);
 - b) plantațiilor viticole;
 - c) plantațiilor de arbuști fructiferi și de căpșun;
 - d) plantațiilor de culturi aromatice;
- 2) defrișarea plantațiilor multianuale, efectuate începând cu 1 ianuarie 2014, în condițiile casării și defrișării plantațiilor:
 - a) pomicole în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.705 din 20 octombrie 1995 privind modul de înregistrare la venituri, punere pe rod, casare și defrișare a plantațiilor perene;
 - b) viticole în conformitate cu Legea viei și vinului nr.57 din 10 martie 2006 și Ordinul ministrului finanțelor nr.21 din 24 februarie 2014 cu privire la aprobarea Regulamentului privind evidența contabilă a plantațiilor viticole în procesul plantării, exploatării și defrișării acestora;
- 3) instalarea în plantațiile multianuale a sistemelor antiîngheț și instalațiilor antigrindină, achiziționate începând cu anul 2014, date în exploatare începând cu 1 noiembrie 2014.

Suprafața minimă indivizibilă eligibilă pentru înființarea plantațiilor multianuale în cadrul prezentei măsuri este de 0,5 ha. Suprafața maximă eligibilă pentru subvenționare nu va depăși 25 ha cumulativ pentru toate tipurile de plantații indicate la punctul 34 din prezentul Regulament, înființată de unul și același producător agricol. Mărimea sprijinului financiar acordat se calculează sub formă de cuantum, exprimată ca sumă fixă, la unitatea de suprafață utilă plantată, după cum urmează:

- 1) pentru înființarea plantațiilor pomicole, în funcție de sistemul de cultură, tipul de portaltui și densitatea pomilor la un hectar:
 - a) *pentru livezile de măr, cu densitatea pomilor la hectar:*
 - de la 700 până la 1249 bucăți – 7 mii lei/ha;
 - de la 1250 până la 1849 bucăți – 15 mii lei/ha;
 - de la 1850 până la 2449 bucăți – 30 mii lei/ha;
 - de la 2450 bucăți și mai mult, fără sistem de suport instalat – 50 mii lei/ha;
 - 3100 de bucăți și mai mult, inclusiv pentru păr, cu pomi cronați, inclusiv de tip “knip-baum”, altoiți pe portaltui vegetativ, cu vigoare slabă (măr – M-9 și păr – gutui tip A și tip BA 29), conform schemelor de plantare indicate în proiectul de înființare a plantației multianuale și sistem de suport instalat – 80 mii lei/ha;
 - b) *pentru livezile de vișin, cireș, cais, prun, corcoduș, piersic, nectarin, corn, precum și păr, gutui, cu densitatea pomilor la hectar:*
 - de la 400 până la 1000 bucăți – 15 mii lei/ha;
 - 1001 bucăți și mai mult – 30 mii lei/ha;

- c) pentru înființarea plantațiilor de culturi nucifere:
- livezi de nuc altoit, migdal și alun – 17 mii de lei/ha;
- d) pentru înființarea plantațiilor de cătină albă – 20 mii lei/ha;
- e) pentru înființarea plantațiilor de căpșun – 50 mii de lei/ha;
- f) pentru înființarea plantațiilor de arbuști fructiferi, coacăz, zmeur, agriș, aronia și mure – 40 mii lei per hectar;
- 2) pentru înființarea plantațiilor de viță de vie:
a) soiuri de struguri pentru masă – 25 mii lei per hectar;
b) soiuri de struguri pentru vin – 25 mii lei per hectar;
c) plantații altoi și portaltoi, categoria biologică “bază” în cadrul pepenierilor viticole și pomicole înregistrate conform Legii despre semințe nr.68 din 5 aprilie 2013 – 50 mii/ha.
- 3) pentru înființarea plantațiilor de culturi aromatice:
a) trandafir de ulei – 6,0 mii lei per hectar;
b) levănțică, isop, jaleș – 3,0 mii lei per hectar;
- 4) pentru echipament antiîngheț, dat în exploatare – 50 mii lei/ha;
- 5) pentru echipament antigrindină, dat în exploatare – 80 mii lei/ha;
- 6) pentru defrișarea plantațiilor multianuale pomicole, nucifere și viticole – 5 mii lei per hectar, dar în limita a cel mult 100 ha per beneficiar cumulativ pentru toate tipurile de plantații.

Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole este acordat din anul 2006¹². Este o măsură, care a fost perfecționată și care generează rezultate pozitive: contribuie la diversificarea producției agricole, modernizarea sectorului, și la eliminarea din circuitul agricol a plantațiilor multianuale uzate fizic și moral. Un risc pe viitor ar fi prezența acțiunilor neconcertate cu cele din proiectul „Livada Moldovei”.

La măsura 1.3. Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional, tehnica și utilajul agricol convențional eligibil subvenționării într-un număr de 1594 unități (2725 unități în anul 2014, inclusiv echipamentul pentru irigare) este repartizată în modul următor:

- Autopropulasate - 538, din care 483 tractoare agricole, 48 combine și 7 mașini autopropulsate.
- Mașini și utilaje agricole - 1056, din care tractate-591 și purtate-465.

În cadrul acestei măsuri au fost înregistrați 1090 de solicitanți de subvenții în valoare de 76702 mii lei. A fost autorizată suma de 61923 mii lei pentru subvențiile solicitate de către 867 de beneficiari. Din aceasta au fost achitate 5169 mii lei sau 8,34% din suma autorizată.

Tab. 5. Procurarea tehnicii și utilajului agricol în anul 2014.

Denumirea tehnicii și utilajului agricol.	Nr. de unități
Tractoare agricole pe roți sau pe șenile, cu capacitatea motorului de până la 150 CP.	1040
Stropitori pentru protecția plantelor și mașini de introducerea îngrășămintelor solubile și lichide.	524

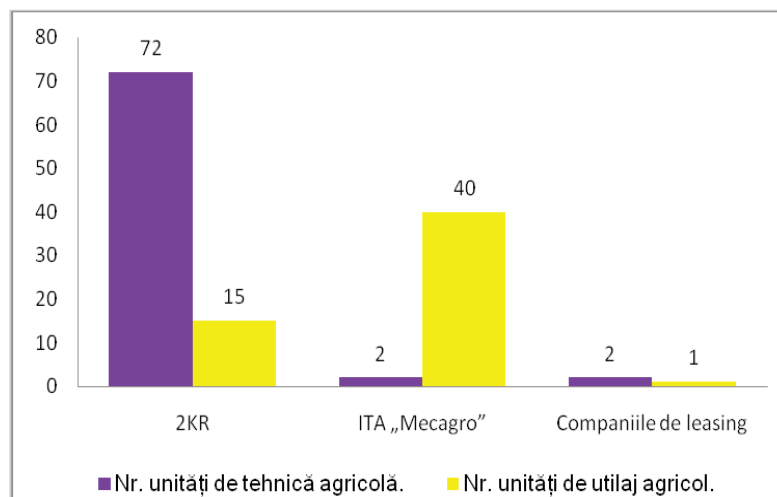
¹² HP nr. 381-XVI din 29.12.2005 de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli. Monitorul Oficial al R. Moldova nr.16-19/76 din 27.01.2006.

Denumirea tehnicii și utilajului agricol.	Nr. de unități
Semănătoare de precizie.	360
Combine pentru recoltarea cerealelor, porumbului, mazării verzi, cu capacitatea motorului de pînă la 280 CP.	147
Mașini pentru fărâmițatul crengilor și resturilor vegetale (tocătoare).	137
Tractoare agricole pe roți sau pe șenile, cu capacitatea motorului de cel puțin 150 CP.	117
Cultivatoare pentru lucrarea solului între butucii de vie și în livadă.	103
Freze pentru vie și livadă.	74
Semănători combinate (No-Till), care îndeplinesc, la o trecere, cel puțin 3 operații, precum ar fi discuitul, cultivatul, nivelatul solului, erbicidarea, semănatul, introducerea îngrășămintelor și tăvălugitul.	61
Combinatoare cu subsolare (cizel).	52
Cultivatoare combinate, multifuncțional.	36
Mașini de presat resturi vegetale în rulouri sau baloturi.	31
Platforme de recoltat în plantații multianuale.	20
Mașini pentru efectuarea operațiunilor de tăiere în uscat și în verde în plantațiile pomiviticele, altoitul vitei de vie, utilajul pentru îngrijirea pepinierii.	18
Mașini de plantat răsad și butași.	5
TOTAL	2725

Sursă: AIPA

În anul 2015, prin intermediul Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2KR au fost procurate 72 de unități de tehnică agricolă și 15 unități de utilaj agricol. Prin intermediul Întreprinderii de Stat Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro” au fost procurate 2 unități de tehnică agricolă și 40 de unități de utilaj agricol. La fel, prin intermediul companiilor de leasing, în baza unui contract de leasing financiar au fost procurate 2 unități de tehnică agricolă și o unitate de utilaj agricol.

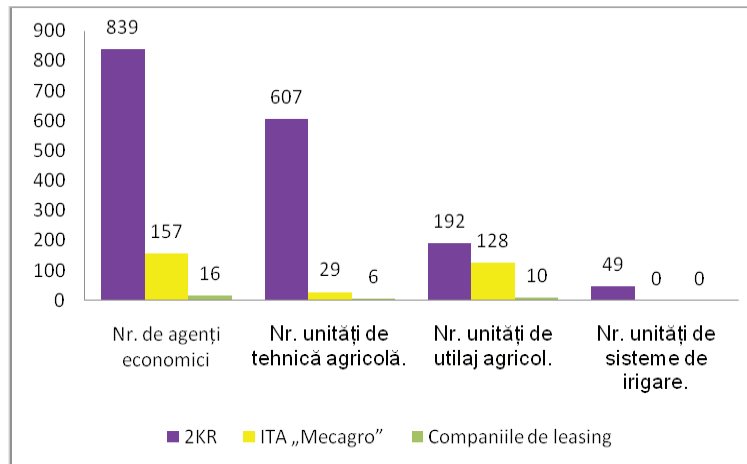
Figura 4. Tehnica agricolă procurată în anul 2015 prin intermediul 2KR, ITA „Mecagro” și a companiilor de leasing.

Sursă: AIPA

Spre deosebire de anul 2015, în anul 2014, cele trei entități, au fost cu mult mai active. Prin intermediul Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2KR au fost procurate 607 unități de tehnică agricolă și 192 unități de utilaj agricol. Prin intermediul Întreprinderii de Stat Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro” au fost procurate 29 unități de tehnică agricolă și 128 unități de utilaj agricol. La fel, prin intermediul companiilor de leasing, au fost procurate 6 unități de tehnică agricolă și 10 unități de utilaj agricol.

Figura 5. Tehnica agricolă procurată în anul 2014 prin intermediul 2KR, ITA „Mecagro” și a companiilor de leasing.

Sursă: AIPA

Boxa 4. Domeniul de acțiune.

Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație în proporție de 20% din cost (per unitate), dar nu mai mult de 200 mii lei per beneficiar, pentru tehnica și utilajul agricol nou, achitat integral, cu anul producerii 2013. Lista tehnicii și utilajului agricol convențional, pasibil subvenționării, este prevăzută în anexa nr.3 la Regulament. Producătorii agricoli pot beneficia de subvenții majorate cu 5% pentru tehnica și utilajul agricol nou, produse în Republica Moldova.

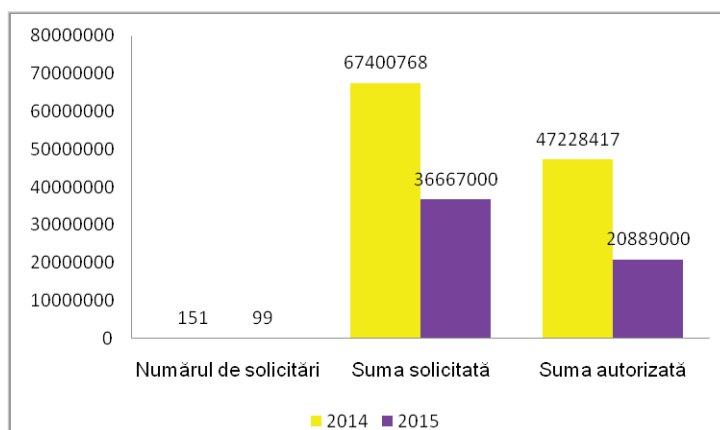
Sub incidența prezentei măsuri cade tehnica și utilajul agricol nou, anul producerii începând cu 2013, prevăzute în anexa nr.3 la Regulament:

- 1) procurate în rate prin intermediul Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2 KR, începând cu anul 2013;
- 2) procurate în rate, începând cu anul 2013, din mijloacele financiare provenite din rambursarea creditelor tehnice, alocate de la bugetul de stat în anii 2004-2009, prin intermediul ÎS Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”, conform Hotărârii Guvernului nr.355 din 31 mai 2012 “Cu privire la transmiterea în gestionare a mijloacelor financiare alocate în anii 2004-2009 pentru crearea stațiunilor tehnologice de mașini și a mijloacelor provenite din rambursarea creditelor tehnice”;
- 3) procurate în rate, începând cu anul 2013, prin intermediul companiilor de leasing, în baza unui contract de leasing financiar, conform Legii nr.59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing.

Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional, tehnica și utilajul agricol pe parcursul ultimilor 10 ani a avansat și a fost perfecționat. La etapa inițială, în anul 2006, statul acorda sprijin Întreprinderii de Stat “Moldresurse” pentru stimularea creării de stațiuni tehnologice de mașini. În opinia noastră, subvenționarea creării stațiilor tehnologice de mașini rămâne un subiect de investigație (câte stațiuni tehnologice de mașini activează în prezent în R. Moldova, unde este tehnica agricolă procurată și în proprietatea cui, care este impactul asupra prețurilor la serviciile agricole și accesibilitatea fermierilor la serviciile nominalizate?). Pe de altă parte, și indicarea în mod expres în ultimele regulamente a Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2KR și a Întreprinderii de Stat Institutul de Tehnică Agricolă “Mecagro”, merită o investigație din partea Consiliului Concurenței.

La măsura 1.4. Stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice de către 99 potențiali beneficiari a fost solicitate subvenții în valoare de 36 667 mii lei, din care au fost autorizate plăți în sumă de 20 899 mii lei pentru un număr de 67 de beneficiari. În final, au fost achitate subvenții în valoare de 3 569 mii lei, ceea ce constituie mai puțin de 10 la sută din suma solicitată sau 17, 08% din suma autorizată. În anul 2015, numărul de dosare, sumele solicitate și autorizate au fost mai mici decât în anul 2014.

Figura 6. Utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice.

Sursă: AIPA

Pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor de bovine au fost solicitate subvenții în valoare 13 451 mii lei (35 de solicitanți), din care au fost autorizate subvenții în sumă de 8 907 mii lei. Pentru fermele avicole au fost autorizate subvenții în valoare 6157 mii lei din totalul solicitat de către 18 potențiali beneficiari (10 821 mii lei). Fermelor de ovine și caprine le-a revenit 1 158 mii lei din 2 376 mii lei, valoare ce corespunde solicitării de subvenții pentru anul 2015 de către 8 solicitanți. Pentru fermele de suine au fost autorizate plăți în valoare de 1379 mii lei, în condițiile când suma solicitată de 8 beneficiari a fost de 5 ori mai mare, 6 580 mii lei.

Pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor de iepuri au fost solicitate subvenții în valoare de 92,817 mii lei (2 solicitanți), din care au fost autorizate plăți în sumă de 82,867 mii lei. Beneficiarii din sectorul apicol în număr de 23 de solicitanți au depus dosare în valoare 1935 mii lei, pentru care a fost autorizată suma pentru plată în total de 957,201 mii lei.

Boxa 5. Domeniul de acțiune.

Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație din costul utilajului tehnologic nou, achitat integral, destinat dotării și modernizării fermelor zootehnice,

inclusiv construcția/reconstrucția fermelor zootehnice de bovine, ovine și caprine, aparatajului, instrumentarului, ustensilelor și altor materiale conexe necesare pentru activitatea medicilor veterinari de liberă practică, care activează în conformitate cu Legea nr.221 din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară.

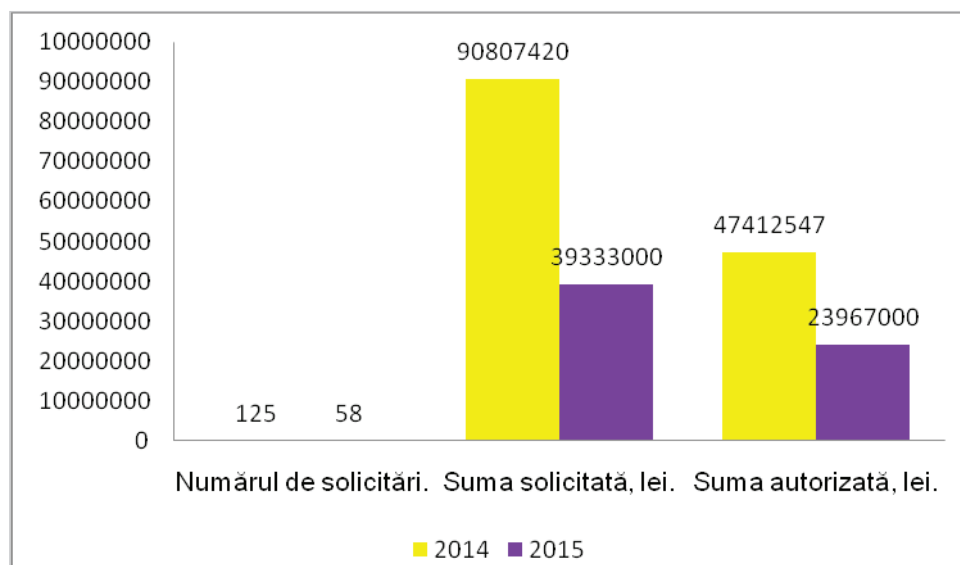
Mărimea subvenției acordate se calculează sub formă de compensație din valoarea utilajului tehnologic nou (inclusiv a materialelor de construcție și lucrărilor de proiectare), conform facturilor, după caz invoice-urilor și declarațiilor vamale de import, după cum urmează:

- 1) *pentru fermele zootehnice de bovine, ovine și caprine* – 50% din costul utilajului tehnologic, materialelor de construcție, conform devizelor de cheltuieli, inclusiv proiectul tehnic, elaborat de companii licențiate în acest domeniu, dar nu mai mult de 2,5 mil. lei per beneficiar;
- 2) *pentru fermele zootehnice de creștere a prepelițelor* – 40% din costul utilajului tehnologic, dar nu mai mult de 1 mil. lei per beneficiar;
- 3) *pentru fermele zootehnice de alte specii* – 30% din costul utilajului tehnologic, dar nu mai mult de 1,5 mil. lei per beneficiar;
- 4) *pentru aparatajul, instrumentarul, ustensile și alte materiale conexe necesare pentru activitatea medicului veterinar de liberă practică* – 50% din costul utilajului, dar nu mai mult de 20000 lei per beneficiar.

Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional, tehnica și utilajul agricol pe parcursul ultimilor 10 ani a avansat și a fost perfecționat. În anul 2006, resursele financiare din fond erau alocate pentru susținerea creării (dezvoltării) fermelor zootehnice de elită, de reproducere și de hibridare de importanță republicană.

La măsura 1.5. Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora, au fost depuse 58 de dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 39 333 mii lei. Din resursele financiare solicitate în cadrul acestei măsuri, au fost autorizate subvenții în valoare de 23967 mii lei (39 beneficiari) și achitate 5507 mii lei. Suma achitată reprezintă numai 14% din suma solicitată și 22,98 la sută din suma autorizată. În anul 2015, numărul de dosare, sumele solicitate și autorizate au fost mai mici decât în anul 2014.

Figura 7. Procurarea animalelor de prăsilă.

Sursă: AIPA

Spre deosebire de anul 2015, în anul 2014 au fost depuse de 2,5 ori mai multe dosare (125), suma solicitată fiind de 2,31 ori mai mare (90807420 lei), iar cea autorizată de 1,98 ori mai mare (39333000 lei) decât în anul 2015. Numărul de capete, procurarea cărora a fost subvenționată în anul 2015 este 2,26 ori mai mică comparativ cu anul 2014.

Tab. 6. Stimularea procurării animalelor de prăsilă în cadrul măsurii 1.5. (Măsura 7 în anul 2014).

Animale de prăsilă, procurarea cărora este subvenționată.	Numărul de capete.	
	2014	2015
Vaci primipare, junci și juninci cu vârsta de cel puțin 12 luni;	1354	769
Vieri cu vârsta de 6-8 luni (rasă pură);	211	13
Scrofițe neînsămânțate cu vârsta de 6-8 luni (rasă pură și birasiale);	3236	1269
Berbeci și țapi cu vârsta de 6-20 luni;	114	107
Mioare și căprițe cu vârsta de 6-20 luni;	4231	2476
Iepuri de casă de reproducție;	-	50
Mătci de albine cu vârsta de cel mult 3 luni.	1495	20
Total	10641	4704

Sursă: datele AIPA

Boxa 6. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială a investiției la procurarea animalelor de la fermele de prăsilă, incluse în Nomenclatorul raselor, tipurilor și crosurilor de animale, omologate (raionate) în Republica Moldova, inclusiv din import, începând cu anul 2014.

Mărimea subvenției se calculează sub forma cuantumurilor exprimate ca sume fixe la unitatea de greutate, conform facturilor, invoice-urilor și declarațiilor vamale, dar nu mai mult decât valoarea investiției conform facturilor, după cum urmează:

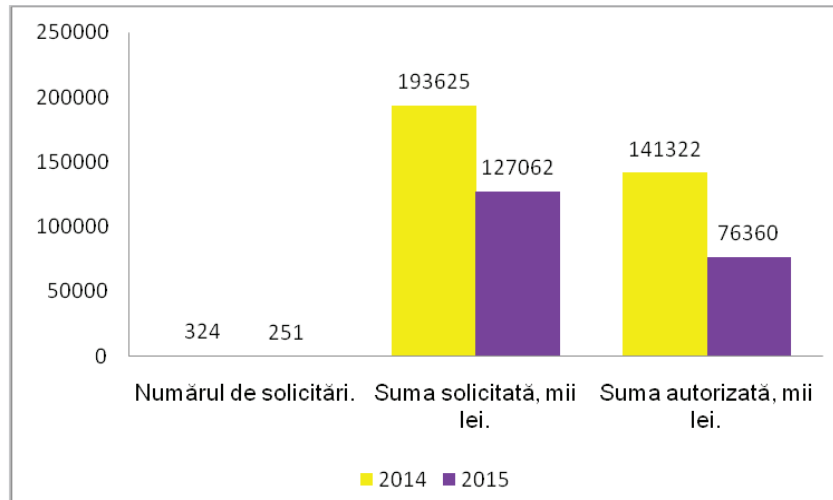
- 1) vaci primipare, junci și juninci cu vârsta de cel puțin 12 luni, șeptel de lapte – 60 lei per kg;
- 2) vaci primipare, junci și juninci cu vârsta de cel puțin 12 luni, șeptel de carne – 40 lei per kg;
- 3) vieri cu vârsta de 6-8 luni (rasă pură) – 40 lei per kg;
- 4) scrofițe neînsămânțate cu vârsta de 6-8 luni (rasă pură și birasiale) – 30 lei per kg;
- 5) berbeci și țapi cu vârsta de 6-20 luni – 100 lei per kg;
- 6) mioare și căprițe cu vârsta de 6-20 luni – 70 lei per kg;
- 7) iepuri de casă de reproducție – 100 lei per kg;
- 8) mătci de albine cu vârsta de cel mult 3 luni – 100 lei per unitate;

Sprijinul financiar pentru stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora este oferit din anul 2006¹³. În anul 2015, au fost achitate subvenții în valoare dublă față de cele repartizate în anul 2006. Un aspect pozitiv remarcat la această măsură este extinderea numărului speciilor și grupurilor de animale, subvenționarea procurării cărora este realizată prin intermediul resurselor financiare din fond.

¹³ HP nr. 381-XVI din 29.12.2005 de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli. Monitorul Oficial al R. Moldova nr.16-19/76 din 27.01.2006

La măsura 1.6. Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare, au fost recepționate 251 de dosare, fiind solicitate resurse financiare în valoare de 127 062 mii lei, din care au fost autorizate 76360 mii lei și achitate 11 343 mii lei, ceea ce reprezintă 8,93% din suma solicitată și 14,85 la sută din suma autorizată pentru plată.

Figura 8. Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare.

Sursă: datele AIPA

În cadrul submăsurii 1.6.1. *Case de ambalare și frigider de păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor* au fost depuse 95 de dosare, care vizează investiții în valoare de 298 246 019 lei și care prevăd solicitarea subvențiilor în sumă totală de 80 053 822 lei. În cadrul acestei submăsuri, suma totală autorizată a constituit 5 056 122 lei, care urma să fi repartizată unui număr de 64 de beneficiari pentru procurarea a 120 de utilaje frigorifice pentru păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor și 40 de utilaje pentru case de ambalare.

Boxa 7.1. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială la procurarea cu achitare integrală a echipamentelor tehnologice și utilajelor noi, inclusiv a materialelor de construcție, începând cu anul 2013 și date în exploatare după 1 noiembrie 2014, conform anexei nr. 5 la Regulament, destinate frigiderelor de păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor, precum și caselor de ambalare.

În cadrul submăsurii 1.6.2. *Procesare, uscare și congelare a fructelor, strugurilor, legumelor și cartofilor* au fost înregistrate 35 de solicitări pentru obținerea subvențiilor în sumă de 21299827 lei, și care prevedeau investiții în valoare de 79139184. În cadrul acestei submăsuri, suma totală autorizată a constituit 11 813 917 lei, care urma să fi repartizată pentru procurarea a 84 de echipamente pentru prelucrare, uscare și/sau congelare și a unui utilaj pentru producerea frigului/ căldurii.

Boxa 7.2. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială la procurarea echipamentelor tehnologice și utilajelor noi, începând cu anul 2013 și date în exploatare după 1 noiembrie 2014, conform anexei nr. 5 la Regulament, achitate integral și instalate la întreprinderile de prelucrare primară/finită, procesare, uscare și congelare a fructelor, strugurilor, legumelor și cartofilor.

În cadrul submăsurii 1.6.3 Prelucrare, uscare și condiționare a cerealelor, oleaginoaselor, floarii-soarelui și soia, au recepționate 107 dosare pentru acordarea subvențiilor în sumă totală de 21 081 594 lei. Valoarea totală a investițiilor în cadrul acestei măsuri era preconizată la nivelul de 86 951 941 lei. În final, a fost autorizată suma de 12 567 263 lei, care urma a fi repartizată unui număr de 71 de beneficiari pentru procurarea a 114 unități de utilaj pentru prelucrare, procesare, uscare, condiționare, depozitare, păstrare, ambalare.

Boxa 7.3. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială la procurarea echipamentelor tehnologice și utilajelor noi, începând cu anul 2013 și date în exploatare după 1 noiembrie 2014, conform anexei nr. 5 la Regulament, achitate integral și instalate la întreprinderile agricole de prelucrare primară/finită, procesare, uscare, condiționare, depozitare, păstrare și ambalare a cerealelor, oleaginoaselor, floarea-soarelui și soia.

În cadrul submăsurii 1.6.4 Prelucrare primară, ambalare, refrigerare, congelare și păstrare a cărnii, procesare, ambalare și păstrare a laptelui, au fost recepționate 16 dosare, care prevedeau investiții în valoare totală de 101 661 823 lei și subvenții în sumă de 4 627 351 lei. În final, a fost autorizate subvenții în valoare de 1 922 852 lei pentru procurarea utilajului pentru prelucrare, ambalare, refrigerare, congelare, procesare și păstrare a cărnii în număr de 26 unități și o unitate de utilaj pentru prelucrare, ambalare, procesare și păstrare a laptelui.

Boxa 7.4. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială la procurarea echipamentelor tehnologice și utilajelor noi, începând cu anul 2013 și date în exploatare după 1 noiembrie 2014, conform anexei nr. 5 la Regulament, achitate integral și instalate la întreprinderile de prelucrare primară/finită, ambalare, refrigerare, congelare, procesare și păstrare a cărnii, prelucrare primară/finită, procesare, ambalare și păstrare a laptelui.

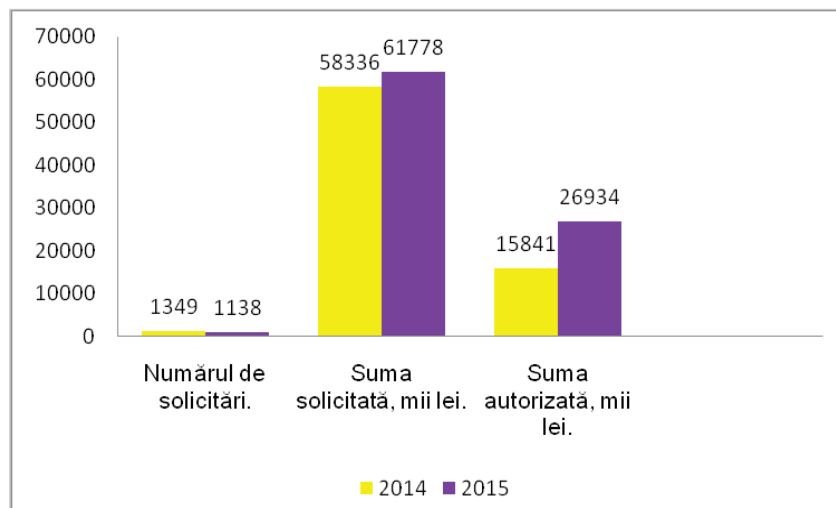
În cadrul măsurii 1.7. Facilitarea accesului la piețele de capital și factorii de producție pentru agricultori, inclusiv creditarea producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancale, au fost depuse 1275 de dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 93 003 mii lei. Din resursele financiare solicitate în cadrul acestei măsuri, au fost autorizate subvenții în valoare de 57 792 mii lei (537 beneficiari) și achitate 26 047 mii lei.

La submăsura 1.7.1. Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancale, au fost înregistrați 1138 de solicitanți, care au solicitat sprijin financiar în mărime de 61778 mii lei. În final, a fost autorizat sprijin în valoare de 26 934 mii lei unui număr de 409 beneficiari, și efectuate plăți în mărime de 1234 mii lei. Suma achitată este de 50 de ori mai mică decât sprijinul solicitat și de 22 mai mică decât suma autorizată. Este important de menționat, că în plină criză a sectorului financiar-bancar, sumele solicitate și autorizate în cadrul acestei submăsuri au fost mai mari decât în anul 2014.

În anul 2015, BC „Moldova Agroindbank” i-a revenit 35,9% din creditele acordate, BC „ProCredit Bank” - 27,0%, BC „Moldincombank” -15,5%, BC „FinCombank” -12,4%, și altor bănci-8,9%. În anul 2014, structura creditelor acordate și stimulate prin intermediul fondului de subvenționare arăta astfel:

1. BC „Moldova Agroindbank”-34%.
2. ProCreditBank-30%.
3. Moldincombank-13%.
4. FimComBank-10%.
5. Energbank-5%.
6. Unibank-2%.
7. Banca Socială-2%.
8. Victoria Bank-2%.
9. Banca de Economii-1%.
10. Eximbank-1%.

Figura 9. Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancare.

Sursă: AIPA

În anul 2014, creditele au fost accesate pentru procurarea de:

- Lubrifianți și carburanți-25%.
- Îngrășăminte (minerale și organice), inclusiv mijloace de protecție a plantelor și animalelor-22%.
- Procurarea tehnicii și utilajului agricol, echipamentului ce formează sisteme de irigare, sisteme antiîngheț și instalații antigrindină, conform necesităților de producție-19%.
- Semințe și material săditor-17%.
- Piese de schimb pentru tehnica agricolă și utilajul care asigură procesul tehnologic al întreprinderii-11%.
- Materie primă pentru întreprinderile de prelucrare primară, procesare a produselor agricole amplasate în localități rurale-2%.
- Pentru procurarea utilajului tehnologic, materialelor de construcție, în scopul utilării și renovării fermelor zootehnice-2%.
- Furaje-1%.
- Peliculă și alte materiale pentru construcție-1%.

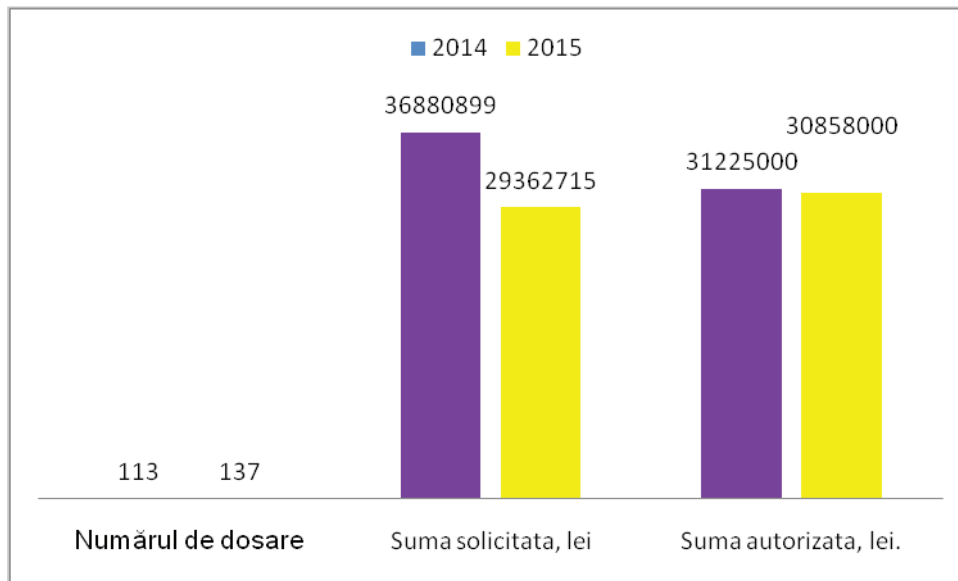
Boxa 8.1. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat producătorilor agricoli, care au obținut credite, începând cu anul 2012, de la băncile comerciale, organizații de microfinanțare și asociații de economii și împrumut, înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova, pentru achiziționarea următoarelor bunuri și servicii:

- 1) semințe și material săditor;
- 2) materie primă pentru întreprinderile de prelucrare primară, procesare a produselor agricole amplasate în localități rurale;
- 3) îngrășăminte (minerale și organice), inclusiv mijloace de protecție a plantelor și animalelor;
- 4) furaje;
- 5) lubrifianți și carburanți;
- 6) energie electrică utilizată la irigare;
- 7) acoperirea cheltuielilor pentru asigurarea riscurilor;
- 8) piese de schimb pentru tehnica agricolă și utilajul care asigură procesul tehnologic al întreprinderii;
- 9) module de seră, peliculă și alte materiale pentru construcția/reconstrucția de sere, solarii și tuneluri;
- 10) procurarea tehnicii și utilajului agricol, echipamentului ce formează sisteme de irigare, sisteme antiîngheț și instalații antigrindină;
- 11) procurarea utilajului tehnologic, materialelor de construcție, în scopul utilării și renovării fermelor zootehnice;
- 12) procurarea animalelor;
- 13) procurarea echipamentelor tehnologice și a utilajelor în scopul dezvoltării infrastructurii postrecoltare și prelucrare primară în localitățile rurale, inclusiv pentru frigidere de păstrare a fructelor și legumelor, pentru case de ambalare, amplasate atât în localități rurale, cât și în extravilanul orașelor, orașelor-reședință ale consiliilor raionale, inclusiv orașele, satele și comunele din cadrul municipiului Chișinău și Bălți.

La submăsura 1.7.2. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură, au fost înregistrați 137 de solicitanți, care au solicitat sprijin la subvenționarea primelor de asigurare în mărime de 31 225 mii lei, din care suma de 30 858 mii lei a fost autorizată, și 24 813 mii lei achitată unui număr de 128 de beneficiari. În anul 2015, suprafața de culturi, total asigurată a constituit 11 739 ha, din care suprafeței culturilor pomicole i-a revenit o cotă de 24,5%, plantațiilor viticole - 8,8%, altor culturi - 66,6%. Este necesar de menționat, suprafața culturilor asigurate a totalizat 0,58% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă. Suprafața culturilor asigurate în anul 2015 a fost cu mult mai mică comparativ cu anul 2014, când au fost asigurate culturi agricole pe o suprafață de 25168,12 ha. În anul 2014, au fost recepționate 113 dosare, prin care a fost solicitată suma de 36 880 899 lei pentru achitarea primelor de asigurare, iar suma autorizată a constituit 29 362 715 lei.

În anul 2015, au fost asigurate 5497 de animale (0,35% din numărul total înregistrat la finele anului 2015, din care 44,46% - porcine, 36,29% - ovine, 14,77% - bovine și 5,2% -caprine.

Figura 10. Subvenționarea primelor de asigurare în cadrul submăsurii 1.7.2.

Sursă: AIPA

În cadrul submăsurii, 19 producători agricoli au apelat la compania „Moldasig”, suma autorizată pentru subvenționarea primelor de asigurare constituind 13929001,5% din totalul de 13933144,5 lei, cât a constituit suma solicitată. La compania „Garanție” au apelat 18 producători, suma solicitată fiind 1 558 279 lei, iar cea autorizată-1 448 453 lei. La „Moldcargo”-18 producători, suma solicitată fiind 1 705 949 lei, iar cea autorizată-16 979 068 lei. Cei mai mulți producători au apelat la compania „Klassika Asigurări”, suma solicitată constituind 1 176 080,3 lei, iar cea autorizată-1 048 402 lei.

Riscurile a căror prime de asigurare au fost subvenționate din fondul de subvenționare sunt repartizate astfel: grindină - 35%; pierirea animalelor, păsărilor, familiilor de albine din cauză de boală, furtună, grindină, inundație, răcire excesivă, traume - 25%; seceta excesivă (care a provocat o scădere a recoltei de peste 30%) – 16,7%; temperaturi scăzute sub limita biologică de rezistență a plantelor - 13,3%.

Boxa 8.2. Domeniul de acțiune.

Mijloacele financiare prevăzute pentru submăsura 1.7.2. se utilizează la subvenționarea primelor de asigurare a producătorilor agricoli, în baza contractelor de asigurare a riscurilor de producție în agricultură, care pot fi produse în anul 2015, în conformitate cu Legea nr. 243-XV din 8 iulie 2004 privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură și în baza Listei riscurilor pentru a căror asigurare se subvenționează, din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli pe anul 2015, primele de asigurare în fitotehnie, horticultură, viticultură și zootehnie (anexa nr. 2 la hotărâre) și Listei culturilor agricole și a speciilor de animale și păsări pentru a căror asigurare se subvenționează, din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli pe anul 2015, primele de asigurare (anexa nr. 3 la hotărâre).

În cadrul măsurii 1.8. Stimularea constituirii și funcționării grupurilor de producători agricoli, au fost înregistrați 8 solicitanți de subvenții (grupuri de producători), care au solicitat subvenții în

valoare de 16 199 239 lei. În final, suma autorizată a totalizat 8 737 348 lei, fiind acceptată plata pentru 5 grupuri de producători.

Boxa 9. Domeniul de acțiune.

Alocarea mijloacelor financiare, în calitate de sprijin suplimentar pentru stimularea investițiilor de către grupuri de producători. Mărimea sprijinului și plafonul maxim acordat unui grup de producători beneficiari se calculează sub formă de majorare a cuantumului subvenției, reflectată în Regulament pentru fiecare măsură de sprijin separat.

6. Domeniul 2. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale

În cadrul Domeniului 2. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale, la măsura 2.1. Stimularea investițiilor pentru consolidarea terenurilor agricole, a fost solicitată suma de 42 175 lei, în cadrul a 4 dosare, care prevedeau investiții în valoare totală de 95 455 lei. Au fost autorizate plăți în valoare de 15 559,00 în cadrul a 3 dosare, care în final nu a fost achitate. În cadrul acestei măsuri au fost comasate 113 parcele.

Boxa 10. Domeniul de acțiune.

Sprijinul este acordat producătorilor agricoli pentru compensarea parțială a lucrărilor cadastrale, în cazul comasării minimum 3 parcele, în vederea formării unui singur bun imobil. Sprijinul este acordat în cadrul acestei măsuri producătorilor agricoli care au comasat, începând cu 1 noiembrie 2013, cel puțin 3 parcele de teren, fiind adiacente una față de alta, prin metoda vânzării-cumpărării, schimbului, donației, în vederea formării unui singur bun imobil. Subvenția acordată în cazul prezentei măsuri constituie 50% din costul lucrărilor cadastrale în cazul comasării, în vederea formării unui singur bun imobil, dar nu mai mult de 100 mii lei per beneficiar.

La măsura 2.2. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare, au fost depuse 149 de dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 13 139 622 lei, din care a fost autorizată suma de 8 226 697 lei pentru 105 beneficiari. În final, a fost achitată suma de 588,8 mii lei, ceea ce reprezintă o valoare de 14 ori mai mică decât suma autorizată și de 22,3 ori mai mică decât suma solicitată. În cadrul acestei măsuri au fost achiziționate 116 sisteme de irigare prin picurare și 22 sisteme de irigare prin aspersiune, care permit irigarea unei suprafețe de 1541 ha de teren agricol.

Boxa 11. Domeniul de acțiune.

- Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație în proporție de:
- 50% din costul sistemului nou de irigare prin picurare și instalat, anul producerii începând cu 2013, dar nu mai mult de 750 mii lei per beneficiar;
 - 40% din costul sistemului de irigare prin aspersiune/microaspersiune, sistemelor mobile, anul producerii începând cu 2013, dar nu mai mult de 500 mii lei per beneficiar.

Sub incidența prezentei măsuri cad sistemele noi de irigare, anul producerii 2013:

- 1) procurate în rate prin intermediul Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2 KR, începând cu anul 2013;
- 2) procurate în rate, începând cu anul 2013, din mijloacele financiare provenite din rambursarea creditelor tehnice, alocate de la bugetul de stat în anii 2004-2009, prin intermediul ÎS Institutul de Tehnică Agricolă “Mecagro”, conform Hotărârii Guvernului nr.355 din 31 mai 2012 “Cu privire la transmiterea în gestionare a mijloacelor financiare alocate în anii 2004-2009 pentru crearea stațiilor tehnologice de mașini și a mijloacelor provenite din rambursarea creditelor tehnice;
- 3) procurate în rate, începând cu anul 2013, prin intermediul companiilor de leasing, în baza unui contract de leasing financiar, conform Legii nr.59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing.

La măsura 2.3. Stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor la irigare, au fost depuse 44 dosare, prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 4554 mii lei (suma cheltuielilor reprezintă 15166355,3 lei), din care au fost autorizate plăți de circa 4,5 ori mici decât suma solicitată - 1059298,00 lei, care urmau a fi repartizate unui număr de 8 beneficiari. În final, nu au fost debursate subvenții pentru compensarea cheltuielilor la irigare.

Boxa 12. Domeniul de acțiune.

Mărimea subvenției se acordă producătorilor agricoli, inclusiv prin intermediul asociațiilor utilizatorilor de apă, pentru compensarea parțială a cheltuielilor suportate la pomparea apei pentru irigare, în perioada 1 noiembrie 2014 – 31 octombrie 2015, după cum urmează:

- 1) 1,2 lei pentru fiecare 1 m³ de apă utilizată efectiv la irigare prin sistemele de irigare centralizate, conform actului de pompare a apei aprobat de Întreprinderea de Stat “Stațiunea Tehnologică pentru Irigare”;
- 2) 1,2 lei pentru fiecare 1 m³ de apă utilizată efectiv la irigare prin sistemele de irigare, altele decât cele stipulate la pct.1, conform dării de seamă la taxa pentru apă (Forma TA08).

Suma maximală a subvenției acordate unui singur beneficiar în cadrul prezentei măsuri constituie 500 mii lei.

La măsura 2.4. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului No-Till și Mini-Till, au fost depuse 113 de solicitări de subvenții în valoare totală de 15947 mii lei, din care au fost autorizate plăți în valoare 12555 mii lei, și achitate 222,1 mii lei. Numărul de utilaj agricol supus subvenționării în proporție de 25% din cost (per unitate) conform listei specificate în Regulament, dar nu mai mult de 400 000 lei per beneficiar, a constituit:

1. cultivatoare combinate, multifuncționale – 22 unități.
2. combine de recoltare cu marușitor de resturi vegetale -5 unități.
3. semănători combinate (No-Till, Mini-Till) -53 unități.
4. combinator cu subsolare (cizel) – 10 unități.
5. scarificator – 43 unități.

Boxa 13. Domeniul de acțiune.

Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație în proporție de 25% din cost per unitate, dar nu mai mult de 400000 lei per beneficiar, pentru utilajul agricol nou, anul producerii începând cu 2013, pentru:

- 1) cultivatoare combinate, grape multifuncționale, care la o trecere, efectuează concomitent cel puțin 3 operațiuni tehnologice mecanizate;
- 2) semănători combinate (No-Till, Mini-Till) care îndeplinesc, la o trecere, cel puțin 3 operațiuni, precum ar fi discuitul, cultivatul, nivelatul solului, erbicidarea, semănatul, introducerea îngrășămintelor și tăvălugitul;
- 3) combinatoare cu subsolare (cizel), scarificator.

Sub incidența măsurii cade utilajul agricol nou de tip No-Till și Mini-Till, anul producerii începând cu 2013:

- 1) procurate în rate, prin intermediul Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2 KR, începând cu anul 2013;
- 2) procurate în rate, începând cu anul 2013, din mijloacele financiare provenite din rambursarea creditelor tehnice, alocate de la bugetul de stat în anii 2004-2009, prin intermediul ÎS Institutul de Tehnică Agricolă “Mecagro”, conform Hotărârii Guvernului nr. 355 din 31 mai 2012 “Cu privire la transmiterea în gestionare a mijloacelor financiare alocate în anii 2004-2009 pentru crearea stațiunilor tehnologice de mașini și a mijloacelor provenite din rambursarea creditelor tehnice;
- 3) procurate în rate, începând cu anul 2013, prin intermediul companiilor de leasing, în baza unui contract de leasing financiar, conform Legii nr. 59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing.

7. Domeniul 3. Sporirea investițiilor în infrastructura fizică și cea a serviciilor din mediul rural, inclusiv în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole, plasate în extravilan

În cadrul Domeniului 3. Sporirea investițiilor în infrastructura fizică și cea a serviciilor din mediul rural, inclusiv în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole, plasate în extravilan la măsură 3.1. Sprijinirea investițiilor în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole plasate în extravilan, au fost depuse 45 de dosare prin care au fost solicitate subvenții în valoare de 5 525 mii lei (valoarea investiției 14 321 326 lei), din care au fost autorizate plăți în sumă de 2 166 mii lei.

Tab. 7. Sprijinirea investițiilor în infrastructura aferentă întreprinderilor agricole plasate în extravilan.

Domeniul de acțiune	Solicitanți
1. Construcția și reabilitarea sistemelor de alimentare cu gaz, apă și sisteme de canalizare pentru unitățile agricole;	11
2. Liniile și echipamentul de alimentare cu energie electrică;	30
3. Reabilitarea drumurilor și podurilor de acces la unitățile agricole;	3
4. Construcția și reabilitarea bazinelor de acumulare a apei pentru irigare și activitate piscicolă, precum și construcțiile hidrotehnice aferente acestora;	0
5. Construcția și reabilitarea bazinelor de acumulare a apei pentru irigare și activitate piscicolă, precum și construcțiile hidrotehnice aferente acestora.	6

Sursă: AIPA

Boxa 14. Domeniul de acțiune.

Alocarea mijloacelor financiare pentru construcția/reconstrucția și renovarea infrastructurii, conform punctului 141, aferentă unităților agricole, procurate începând cu anul 2014 și date în exploatare începând cu 1 noiembrie 2014, pentru:

- 1) construcția și reabilitarea sistemelor de alimentare cu gaz, apă și sisteme de canalizare pentru unitățile agricole;
- 2) liniile și echipamentul de alimentare cu energie electrică;
- 3) reabilitarea drumurilor și podurilor de acces la unitățile agricole;
- 4) construcția și reabilitarea bazinelor și platformelor de colectare a dejecțiilor de la fermele zootehnice;
- 5) construcția și reabilitarea bazinelor de acumulare a apei pentru irigare și activitate piscicolă, precum și construcțiile hidrotehnice aferente acestora.

Mărimea sprijinului constituie 50% din costul investiției realizate, dar nu mai mult de 200 mii lei per beneficiar.

8. Concluzii

1. Deși, aparent valoarea fondului de subvenționare crește, mijloacele financiare achitate descresc. În anul 2015, erau contabilizate ca datorii suma de 202,2 mln. lei (1360 beneficiari), din care suma solicitărilor pentru anul 2015, ce depășesc limita fondului de subvenționare-105 mln. lei (1225 solicitanți), și datorii pentru anul în curs, aflate în așteptare la Trezoreria de Stat-97 mln. lei (140 beneficiari). La fel, erau înregistrate datorii nestinse din 2014 față de producători de fructe în sumă de 44 mln. lei (111 beneficiari).
2. Al doilea an consecutiv, regulamentul cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli este aprobat cu mare întârziere. Regulamentul pentru anul 2015 a fost aprobat la finele primei decade a lunii iunie 2015, iar regulamentul pentru anul 2016 nu este aprobat până-n prezent.
3. În ultimii ani, AIPA a înregistrat rezultate pozitive în asigurarea transparenței, prin oferirea de informații complete privind gestionarea resurselor financiare alocate din fondul pentru subvenționarea producătorilor agricoli și oferirea de informații de interes public referitoare la listele producătorilor agricoli - beneficiari de subvenții. La fel, agenția, a asigurat consultarea și participarea reprezentanților comunității de afaceri și societății civile, a altor parteneri sociali în faza de concepere, elaborare și implementare a politicilor publice. Pe de altă parte, AIPA nu a reușit să utilizeze unul din drepturile sale de bază, dreptul de a interveni pe piață.
4. Din 2007 până-n anul 2016, au fost acordate subvenții numai măsurilor din **Direcția prioritară I: Modernizarea sectorului agrar**. Conform Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015¹⁴, prin intermediul sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli urmau a fi subvenționate următoarele direcții prioritare și sectoare din agricultură:
 - a. **Direcția prioritară I: Modernizarea sectorului agrar.** Pentru modernizarea sectorului agrar urmau a fi subvenționate activitățile investiționale legate de crearea unităților de procesare și manipulare a producției agricole, dotarea cu tehnică și utilaj agricol, crearea infrastructurii de colectare a produselor agricole, asigurarea cu materie primă agricolă, înființarea plantațiilor multianuale, unităților de producere a materialului semincer, săditor și reproductiv, dezvoltarea sferei serviciilor în agricultură.
 - b. **Direcția prioritară II: Activități agricole performante în sectorul vegetal și animalier.** Pentru sporirea productivității și competitivității în agricultură, stabilizarea

¹⁴ HG nr. 1305 din 28.11.2007 cu privire la aprobarea Concepției sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015. Monitorul Oficial nr. 188-191/1356 din 07.12.2007.

pieței, asigurarea securității alimentare și a veniturilor echitabile pentru agricultori urmau a fi acordate plăți directe, în funcție de cultura agricolă, speciile de animale și păsări, de randamentul mediu individual în cazul corespunderii cu cel regional, precum și în funcție de suprafața actuală efectivă sau efectivul de animale din posesie.

5. Este remarcată eficiența redusă a subvenționării în cadrul măsurilor 1.7 (*submăsura 1.7.2. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură*), 1.8, 2.1, 3.1.
6. În anul 2015, mijloacele fondului de subvenționare au fost repartizate în cadrul a 13 măsuri și 6 submăsuri de sprijin (în anul 2010-11, 2011-11, 2012-8, 2013-10, 2014-10). În proiectul de hotărâre de guvern cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2016 sunt prevăzute deja numai 5 măsuri de sprijin și tocmai 14 submăsuri.
7. În anul 2015, Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură a respins 181 de dosare în valoare de 54 956 604 lei, ceea ce reprezintă 4,58% din totalul solicitărilor înregistrate (3951 solicitări). Cele mai multe dosare respinse revin măsurilor 1.2, 1.1, 1.6, 1.4, și 2.4.
8. În anii 2014 și 2015, majoritatea absolută a dosarelor depuse la AIPA pentru obținerea subvențiilor aparțin membrilor FNFM, UniAgroprotect, și Agroinform.
9. Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri) este una din cele mai eficiente și rezultative. Suprafața renovată a modulelor de sere în anul 2015 a constituit 35,0 ha (53 ha în anul 2014), iar cea construită-49,0 ha (42 ha în anul 2014). În anul 2015 au fost înființate 141 sere, 21 solarii și 7 tuneluri, în timp ce în anul 2014, 209 de sere, 11 solarii și 26 de tuneluri.
10. Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole este o măsură, care a fost perfecționată și care generează rezultate pozitive: contribuie la diversificarea producției agricole, modernizarea sectorului, și la eliminarea din circuitul agricol a plantațiilor multianuale uzate fizic și moral. Un risc pe viitor ar fi prezența acțiunilor neconcertate cu cele din proiectul „Livada Moldovei”.
11. Sprijinul financiar pentru stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional, tehnica și utilajul agricol pe parcursul ultimilor 10 ani a avansat și a fost perfecționat. La etapa inițială, în anul 2006, statul acorda sprijin Întreprinderii de Stat “Moldresurse” pentru stimularea creării de stațiuni tehnologice de mașini. În opinia noastră, subvenționarea creării stațiilor tehnologice de mașini rămâne un subiect de investigație (câte stațiuni tehnologice de mașini activează în prezent în Republica. Moldova, unde este tehnica agricolă procurată și în proprietatea cui, care este impactul asupra prețurilor la serviciile agricole și accesibilitatea fermierilor la serviciile nominalizate?). Pe de altă parte, și indicarea în mod expres în ultimele regulamente a Unității de implementare și administrare a Proiectului creșterii producției alimentare 2KR și a Întreprinderii de Stat Institutul de Tehnică Agricolă “Mecagro”, merită o investigație din partea Consiliului Concurenței.

12. Sprijinul financiar pentru stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora este oferit din anul 2006¹⁵. În anul 2015, au fost achitate subvenții în valoare dublă față de cele repartizate în anul 2006. Un aspect pozitiv remarcat la această măsură este extinderea numărului speciilor și grupurilor de animale, subvenționarea procurării cărora este realizată prin intermediul resurselor financiare din fond.

13. *La submăsura 1.7.2. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură*, au fost înregistrați 137 de solicitanți, care au solicitat sprijin la subvenționarea primelor de asigurare în mărime de 31225 mii lei, din care suma de 30858 mii lei a fost autorizată, și 24813 mii lei achitată unui număr de 128 de beneficiari. Suprafața culturilor asigurate a totalizat 0,58% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă, iar numărul animalelor asigurate-0,35% din numărul total înregistrat la finele anului 2015.

¹⁵HP nr. 381-XVI din 29.12.2005 de aprobare a Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli. Monitorul Oficial al R. Moldova nr.16-19/76 din 27.01.2006

9. Recomandări

1. Pentru a oferi operativitate, stabilitate, corectitudine, continuitate în procesul de subvenționare a agriculturii este oportun de a aproba proiectul de lege cu privire la subvenționare. Asta, după o îmbunătățire temeinică a proiectului în care se va ține cont de concluziile Raportului de expertiză anticorupție realizat de CNA, de expertizele juridice, economice, financiare, științifice etc. și după o consultare publică a tuturor părților interesate.
2. Evaluarea cantitativă și calitativă a impactului subvenționării, asupra dezvoltării sectorului agroalimentar. Utilizarea în acest sens a unui spectru mai larg de indicatori, ce va ilustra efectul real al susținerii financiare din partea statului: creșterea productivității și volumului de producere, cifra de afaceri, valoarea producției exportate, locuri noi de muncă, sporirea calității producției etc.
3. Revederea actualului mecanism de dotare cu tehnică agricolă a producătorilor agricoli. Dotarea tehnică a producătorilor agricoli și modernizarea efectivului de tehnică agricolă necesită a fi efectuată prin asigurarea unui echilibru în nivelul de dotare între localitățile rurale cu tehnică agricolă și echipamentul necesar pentru efectuarea operațiilor tehnologice în agricultură.
4. Pe termen scurt și mediu, susținerea din partea statului poate fi acordată unei game mult mai variate de producători agricoli, printre care, în primul rând, producătorilor de produse agricole din sectorul vegetal și animalier, pozițiile tarifare a cărora au cea mai mare pondere la importul de produse similare în Republica Moldova.
5. Pentru sporirea productivității și competitivității în agricultură, stabilizarea pieței, asigurarea securității alimentare și a veniturilor echitabile pentru agricultori este oportun și rațional de a fi acordate plăți directe, în funcție de cultura agricolă, speciile de animale și păsări, de randamentul mediu individual în cazul corespunderii cu cel regional, precum și în funcție de suprafața actuală efectivă sau efectivul de animale din posesie.

10. Anexe

Anexa 1. Distribuirea mijloacelor din fondul de subvenționare în anul 2014.

Formele de sprijin	Solicitări		Achitări	
	Nr. solicitări	Suma solicitată, lei	Nr. contracte	Suma autorizată, lei
Măsura 1	1349	58 336 417	345	15 840 871
Măsura 2	113	36 880 899	107	29 362 715
Măsura 3 P	559	106 705 875	385	72 441 100
Măsura 3V	317	47 450 345	168	18 434 509
Măsura 3A	12	10 783 560	4	3 072 800
Măsura 4	241	61 336 093	229	50 917 451
Măsura 5	2054	205 001 274	1 126	117 932 869
Măsura 6	151	67 400 768	96	47 228 417
Măsura 7	125	90 807 420	52	47 412 547
Măsura 8	324	193 624 967	277	141 272 153
Măsura 9	9	123 178	3	50 984
Măsura 10	37	4 361 182	0	0
TOTAL	5 291	882 811 983	2782	543 966 416

Anexa 2. Distribuirea mijloacelor din fondul de subvenționare în anul 2015.

Formele de sprijin	Nr. de solicitanți	Suma solicitată (mii lei)	Suma autorizată (mii lei)	Nr. de beneficiari	Suma achitată, mii lei
Măsura 1.1	168	34 339	19 486	118	93,9
Măsura 1.2	655	93 844	61 485	582	2 999
Măsura 1.3	1090	76 702	61 923	867	5 169
Măsura 1.4	99	36 667	20 889	67	3 569
Măsura 1.5	58	39 333	23 967	39	5 507
Măsura 1.6	251	127 062	76 360	162	11 343
Măsura 1.7					
Submăsura 1.7.1	1138	61 778	26 934	409	1 234
Submăsura 1.7.2	137	31 225	30 858	128	24 813
Măsura 2.1	4	42	15	3	0
Măsura 2.2	149	13 139	8 227	105	588,8
Măsura 2.3	44	4 554	1 059	8	0
Măsura 2.4	113	15 947	12 555	90	222,1
Măsura 3.1	45	5 525	2 166	17	77,4
TOTAL	3951	540 160	345 927	2595	55616,2

11. Bibliografie

1. Viorel Chivriga. Sistemul de subvenționare în agricultură: situația curentă și perspective. Studiu legislativ. Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală (CDER), Chișinău, 2006.
2. Viorel Chivriga. Ghid de informare a producătorilor agricoli despre subvențiile acordate de către stat în anul 2007. Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală (CDER), Chișinău, 2007.
3. Moldova: Reformarea sistemului de susținere a agriculturii. Raport final. Pregătirea creditului de susținere a reducerii sărăciei. Banca Mondială, 2008.
4. Viorel Chivriga. Reformarea sistemului de subvenționare în agricultură: rezultate concrete și eșecuri. Policy Brief, IDIS Viitorul, 2010.
5. Subvenționare în agricultură administrat de agenția de intervenție și plăți în agricultură / Ion Perju, Coordonator: Viorel Chivriga ; IDIS “Viitorul”. – Ch. : IDIS “Viitorul”, 2011.
6. Statistica teritorială / Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova; col. red.: Lucia Spoială [et al.]. - Chișinău: S. n., 2013 (Tipogr. “Bons Offices”) - (Statistica Moldovei).
7. <http://ansa.gov.md/ro/>
8. <http://aipa.gov.md/>
9. <http://maia.gov.md/>
10. <http://cna.gov.md/>

